

СЕКЦІЯ 1 ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2024-50-1>

УДК 330.111.4:001

Федорова Н.Є.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, організації виробництва
та теоретичної і прикладної економіки
ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1693-6260>
E-mail: sandetskaya777@ukr.net*

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО СУТНІСНОГО НАПОВНЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

У статті аналізуються підходи до визначення категорії «інституціональне середовище», що зустрічаються в сучасній науковій зарубіжній літературі. Показано, що вказана категорія не знайшла усталеного категоріального оформлення. Продемонстровано, що існує декілька підходів до визначення поняття інституціонального середовища. Перший підхід передбачає виділення родового поняття інституту як основної складової інституціонального середовища, що являє собою сукупність інститутів в межах певної системи та елементів, що впливають на її розвиток в межах цілісної суспільної системи. Другий підхід передбачає структурування елементів інституціонального середовища згідно з формою їхнього прояву; третій – побудову ієрархії інститутів; четвертий – виділення трьох вимірів інституціонального середовища. Нарешті, останній підхід передбачає поділ інститутів, що входять до структури інституціонального середовища, на групи залежно від типу відносин, що склалися між суб'єктами зазначеної сфери чи системи, або відповідно до функцій, які вона виконує. Як результат дослідження подано авторське визначення поняття «інституціональне середовище».

Ключові слова: інституціональне середовище, інститути, елементи інституціонального середовища, формальні й неформальні інститути, ієрархія інститутів, виміри інституціонального середовища.

Fedorova Natalia. ANALYSIS OF APPROACHES TO ESSENTIAL FILLING OF THE "INSTITUTIONAL ENVIRONMENT" CATEGORY

The article analyzes the approaches to defining the category "institutional environment" found in modern scientific foreign literature. It is shown that the specified category has not found an established categorical design, despite the relevance of the specified concept, because a coherent and effective institutional environment becomes a key element for the progressive development of society in the conditions of post-industrialism. By forming values, norms, rules, and habits, it affects the behavior of individuals and organizations, which contributes to social coordination and cooperation, the resolution of disputes and conflicts, social order, stability, predictability, and sequence of social processes, which reduces entropy and crisis processes in society. The institutional environment provides a basis for the interaction of all the main elements of society: economic, political-legal, social, environmental, etc. Considering this, it is extremely important to understand the essence of the specified category, which is the basis for building effective theories and models that allow to construction of an adequate and effective institutional environment within the state. It has been demonstrated that there are several approaches to defining the concept of the institutional environment. The first involves the selection of the generic concept of the institution as the main component of the institutional environment, which is a set of institutions within a certain system and elements that influence its development within the framework of a complete social system. The second approach involves structuring the elements of the institutional environment according to the form of their manifestation; the third – building a hierarchy of institutions; the fourth is the selection of three dimensions of the institutional environment. Finally, the last approach involves the division of institutions in the structure of the institutional environment into groups depending on the type of relations that have developed between the subjects of the specified sphere or system, or according to the functions, it performs. As a result of the research, the author's definition of the concept of "institutional environment" is presented.

Keywords: institutional environment, institutions, elements of the institutional environment, formal and informal institutions, hierarchy of institutions, dimensions of the institutional environment.

Постановка проблеми. Сучасний етап соціально-економічного розвитку суспільства підсилює увагу до механізмів, що забезпечують його стабільні темпи в умовах постіндустріальних трансформацій. Одним з таких механізмів виступає роз-

будова адекватного інституціонального середовища, здатного реагувати на сучасні виклики. Формуючи цінності, норми, правила та звички, інституціональне середовище впливає на поведінку окремих осіб та організацій, що сприяє суспільній координації та співпраці, вирішенню спорів і конфліктів, соціальному порядку, стабільності, передбачуваності, послідовності суспільних процесів, що зменшує ентропію та кризові явища. Інституціональне середовище забезпечує основу для взаємодії всіх основних елементів суспільства: економічного, політико-правового, соціального, екологічного тощо, визначаючи тим самим умови для успішного переходу до постіндустріального суспільства і забезпечуючи стійкий розвиток, конкурентоспроможність та покращення якості життя. Водночас сам термін «інституціональне середовище», незважаючи на свою розповсюдженість в сучасній науковій літературі, досі не набув усталеного розуміння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням поняття «інституціональне середовище» займалися такі вчені, як Д. Норт [1; 7], Р. Скотт [8; 12], П. Ді Маджіо та В. Пауелл [13; 15], Дж. Майер та Б. Роуен [16], Е. Остром [17] тощо. Водночас в дослідженнях економістів термін «інституціональне середовище» трактується по-різному як з точки зору виділення самого родового поняття «інститут», так і з точки зору структури самого інституціонального середовища, що визначає його сутність.

Метою статті стане аналіз підходів щодо сутнісного наповнення категорії «інституціональне середовище».

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Класичні визначення термінів «інститут» та «інституціональне середовище» надали Д. Норт та Л. Девіс, а також Р.В. Скотт. Так, Д. Норт визначив інститути як «винайдені людьми обмеження, які структурують політичну, економічну та соціальну взаємодію і які забезпечують структуру стимулів економіки...» [5, с. 97]. На думку вченого, інституціональна структура складається із інститутів – формальних правил, неформальних норм, а також особливостей їх застосування. Вона відображає переконання, що сформувалися в суспільстві в ході історії [4]. Д. Норт разом Л. Девісом 1971 р. запропонували й визначення терміну «інституціональне середовище», що тепер найчастіше вживається в сучасній економічній

науці. Згідно з авторами, інституціональне середовище – це сукупність основних політичних, соціальних та юридичних правил, що утворює базис для виробництва, обміну та розподілу. Прикладами є правила, що визначають процедуру виборів, майнове та контрактне законодавство [1; 6]. Л. Девіс та Д. Норт використовують термін «інституціональне середовище» для позначення відносин, що складаються на макрорівні, тобто для загальних інституціональних рамок (конституцій), які є обмеженнями для контрактних угод між індивідами [2].

Річард В. Скотт, соціолог, визначає інститути як «складні соціальні форми, які приписують ролі, правила та відносини, що становлять певний порядок соціальних систем». Інституціональне середовище з його погляду охоплює різні інституціональні елементи, які забезпечують контекст для акторів у конкретній суспільній системі. В одній з його видатних праць «Інституції та організації: ідеї, інтереси та ідентичності». (1995) Р. Скотт визначає інститути як «соціальні структури, які досягли високого ступеня стійкості». Він підкреслює, що інститути складаються з «когнітивних, нормативних і регулятивних структур та діяльності, які забезпечують стабільність і сенс соціальної поведінки» [10; 33]. Когнітивний вимір, з позиції вченого, походить від спільних вірувань і способів мислення членів суспільства; нормативний – визначає цілі та відповідні засоби їх досягнення, чия легітимність базується на соціальних переконаннях і звичаях; регулятивний базується на формулюванні, нагляді та забезпеченні виконання правил і норм. Інституціональне середовище «характеризується розробкою правил і вимог, яким повинні відповідати окремі організації, якщо вони хочуть отримати підтримку та легітимність» [10, с. 132]. Р. Скотт припускає, що елементи інституціонального середовища створюються агентами, такими як національні уряди чи уряди штатів, які є достатньо потужними, щоб нав'язувати структурні практики, такі як правила чи офіційні процедури [8; 12].

Як бачимо, у вказаних вище класичних визначеннях інституціональне середовище проаналізовано з різних позицій, що пізніше було підтримано низкою праць вчених, що досліджували питання формування й розвитку інституціонального середовища як на макрорівні, так і на рівні галузі й підприємства.

Так, перша позиція передбачає визна-

чення родового поняття, що утворює категорію «інститут», і, відповідно, «інституціональне середовище» як сукупність інститутів та середовища, що їх оточує. Таким родовим поняттям у Д. Норта є правила, норми, переконання, практики, звички; у Р. Скотта це переконання, вірування, способи мислення, переконання, звичаї, правила й норми.

Інші вчені розширили та видозмінили цей перелік, додавши до нього такі елементи, як:

- економічні та соціальні форми, які втілюються в структурах, правилах поведінки та стандартах, тобто правові рамки, фінансові системи та культурні норми, що відіграли вирішальну роль у формуванні середовища, в якому могли процвітати підприємництво та інновації [18];

- процедури, правила, схеми та рутини, що вкорінюються як орієнтири соціальної поведінки, а також регулятивні структури, урядові установи, закони, суди, професії, сценарії та інші суспільні та культурні практики, які чинять тиск на відповідність [11; 14; 15; 16];

- колективний нормативний порядок, включаючи професії та широко поширені угоди між членами організаційних сфер, як пов'язані з широкими повноваженнями держави [14; 19];

- правила, лідерство, навіть довіра, що враховує індивідуальну готовність відмовитися від власних інтересів і зробити внесок у загальне благо [20; 21; 22; 23];

- правила, норми та структури управління, які сприяють сталому управлінню ресурсами [17]; закони або правила [3; 24];

- широко поширені практики, технології або правила соціальної взаємодії, які закріпилися в тому сенсі, що дорого обходиться вибір альтернативних практик, технологій або правил [25];

- культура, правове середовище, традиції та історія галузі, а також економічні стимули, що можуть впливати на галузь і, у свою чергу, на успіх підприємництва [26];

- набір правил, норм і культурних факторів, які формують поведінку та діяльність організацій, що включає як правову та нормативну базу, встановлену державними органами, так і культурні та соціальні норми, поширені в регіоні [27];

- контракти, державне управління [28]; регулювання, ієрархії [29]; професійні кодекси та соціальні норми [30]; угоди *ex ante* [31]; спільні послідовності взаємодії [32]; прийняті як належне припущення,

яких організації та окремі особи мають дотримуватися [16].

Як бачимо, основними родовими поняттями інституціонального середовища, згідно з працями науковців, виступають правила, норми, практики, процедури, схеми, порядок, обмеження, угоди, переконання, звичаї, звички, традиції.

Друга позиція передбачає структурування елементів інституціонального середовища згідно з формою їхнього прояву. Відповідно, вся сукупність його складових розпадається на дві групи – формальні й неформальні. Таке групування заподіяв ще Д. Норт, який зазначив, що «формальні правила включають політичні (і судові) правила, економічні правила та контракти». Неформальні правила включають «норми, практики та самообмежуючі правила поведінки», які є концепціями, звичками, що їх люди виробили протягом тривалої соціальної діяльності та соціальних взаємодій [6]. Як стверджує Дж. Кейм [33], інституціональне середовище можна розділити на дві пов'язані частини: офіційні інститути – це конституції, закони, політика та офіційні угоди, створені громадянами різних регіонів; неформальні інститути – це норми поведінки та ментальні моделі осіб, які можуть мати різну культурну спадщину, релігійні чи політичні переконання, або які можуть проживати в різних географічних регіонах.

Ернандо де Сото також вважав, що інституціональне середовище характеризується сукупністю формальних норм, правил, процедур та неформальними інститутами, які є «зведенням неписаних правил». При цьому, на думку вченого, дуже часто неформальні інститути мають більше високу пріоритетність по відношенню до формальних. У своїй впливовій праці «Таємниця капіталу: чому капіталізм тріумфує на Заході та зазнає краху всюди» (2000) він досліджує причини економічних проблем, з якими стикаються країни, що розвиваються, і стверджує, що відсутність формальних прав власності та поширеність неформальних або позаправових систем перешкоджають економічному розвитку. Він наголошує на важливості формалізації прав власності та інститутів для розкриття потенціалу активів і капіталу в цих суспільствах [34].

Класичні дослідження, як правило, наголошують на неформальних інститутах, водночас формалізуючи офіційні інститути у більш широкому нормативному вимірі.

У той час як формальні інститути є офіційними структурними принципами (як орієнтири), які дозволяють або забороняють певну соціальну поведінку [35], неформальні правила або моделі довіри також є частиною інституціонального середовища, оскільки моделі поведінки інституціоналізуються, а неформальні правила вважаються даними [36]. Р. Скотт також підтримував цю ідею. На його думку, (Scott, 2008), інститути складаються з формальних обмежень (наприклад, правил, законів, конституцій) і неформальних обмежень (наприклад, норм поведінки, конвенцій, кодексів поведінки) та їх атрибутів забезпечення виконання. Наприклад, для державних службовців формальні правила викладені в їхньому кодексі поведінки та посібниках з роботи, бюджетних документах, а також у багатьох постановах, директивах та інструкціях, через які передається політика. Неформальні правила – це те, що офіційні особи колективно розуміють як відповідну поведінку, «як належить робити речі» [11]. Правила та нормативні акти, формальні та неофіційні, разом визначають структуру стимулів для дій або поведінки в організації або в суспільстві в цілому. При цьому серед формальних змінних інституціонального середовища правові норми, заходи та процедури державної підтримки широко описуються як критичні для прийняття рішення про відкриття фірми [37; 38].

Як стверджував Д. Норт, формальні інститути (закони, економічні правила, інфраструктура тощо), змінюються порівняно легко, а неформальні інститути (моральний кодекс, поведінка, переконання тощо), змінюються дуже повільно і на них майже не впливають зовнішні сили [7; 39]. Відповідно до П. Рінга та А. Ван де Вена [40] неофіційні зобов'язання стають інституціоналізованими протягом тривалого періоду часу через повторне виконання соціальними акторами, в чому проявляється взаємозв'язок між формальними та неформальними інститутами, що утворюють цілісне інституціональне середовище.

Деякі вчені вважають, що інститути впливають на формальні та неформальні правила, за якими працюють фірми, через юридичні, політичні, економічні, соціальні та культурні кодекси поведінки [4; 41; 42; 43]. Л. Менг, погоджуючись з цим, зазначає, що «інституціональна основа складається з формальної та неформальної системи, які впливають або обмежують поведінку підприємств як учасників

соціальної та економічної діяльності через регулювання, норми та когнітивні системи, такі як закони та правила, внутрішні статутути, навіть цінності та корпоративну культуру. Таким чином, різні інституціональні рамки, закладені в підприємства, призводять до різних стратегічних виборів, а потім до різних джерел конкурентної переваги, що призводить до різних показників діяльності підприємств [44].

Вважаємо цілком обґрунтованим такий поділ елементів інституціонального середовища на неформальні інститути, що є продуктом соціокультурної сфери та відбитком системи цінностей, що сформувалися в певному суспільстві у вигляді традицій, вірувань, звичок, звичаїв, переконань тощо та формальних інститутів як продукту діяльності держави, що узаконює неформальні інститути, перетворюючи їх на правила, обмеження, угоди, процедури схеми й обмеження.

Т. Тоату, створивши ієрархію інститутів, показав, що інституціональне середовище поділяється на основні та додаткові інститути, при цьому до першої групи він відніс інститути прав власності, регуляторні інститути, інститути державного сектору та правові інститути як «основні інститути» або «надбудови» інституціонального середовища країни. Вчений стверджує, що створення ефективних механізмів для основних інституцій – бюрократії, судової системи, системи прав власності та системи регулювання, саме у такому порядку – є найважливішим для виведення країни на шлях вищого економічного зростання [45].

Наступним аспектом дослідження структури інституціонального середовища, що дещо розширює попередній, можна вважати поділ його, спираючись на роботи П. ДіМаджіо та В. Пауелла [14; 15], Д. Нортона [4] і В. Скотта [10] на регулятивні, нормативні й когнітивні інститути. Згідно з цією теорією, інститути регулювання відносяться до офіційно кодифікованої, прийнятої та примусової структури законів у громаді, суспільстві чи нації. Менш формальними є нормативні інститути, які зазвичай проявляються у стандартах і комерційних угодах, подібно до створених професійними та торговими асоціаціями та бізнес-групами. Нарешті, когнітивні інститути – це аксіоматичні переконання щодо очікуваних стандартів поведінки, характерних для певної культури, які зазвичай засвоюються через соціальні взаємодії, що сформувалися в громаді чи суспільстві. Як стверджував В. Скотт, інститути – це «когнітивні, нор-

мативні та регулятивні структури та види діяльності, які забезпечують стабільність і значення соціальної поведінки [10; 33]. Т. Костова, аналізуючи інституціональну дистанцію між країнами, зазначає, що вона є різницею між регуляторними, когнітивними та нормативними інститутами різних країн [46]. Соціологи Дж.В. Мейер і Б. Роуен також бачать інституції як «сузір'я культурно-когнітивних, нормативних і регулятивних елементів». Згідно з їх поглядами, інституціональне середовище містить елементи, які скеровують і обмежують поведінку, формуючи прийняті як належне припущення в суспільстві [16]. Зазначені три виміри інституціонального середовища видозмінені деякими науковцями до політичного/регуляторного, культурного/когнітивного та економічного [47].

Розглянутий вище поділ елементів інституціонального середовища на когнітивний, нормативний та регулятивний виміри зводить всю систему інститутів до трьох груп залежно від їхнього походження та механізму дії, а також сфери використання. На нашу думку, цей підхід може бути розширений за рахунок доєднання по-перше, до когнітивного виміру ціннісної компоненти, що слугує основою формування всієї системи інститутів. Тобто цей ціннісно-когнітивний вимір, з нашого погляду, об'єднує процеси пізнання дійсності й законів її функціонування, тобто когнітивну компоненту, а також формування цінностей та переконань, що пролягає в соціокультурній площині. Результатом функціонування цього елементу соціокультурного середовища виступають об'єктивні закони й принципи, а також цінності, вірування, традиції, звички, звичаї й переконання як основа норм і правил. По-друге, нормативну компоненту ми б доповнили правовою, адже на цьому етапі формуються як неформальні правила й норми на основі традицій, звичок, звичаїв, переконань, так і формальні у вигляді юридичних законів, правил і процедур. Третя, регуляторна складова, таким чином, являє собою вже систему контролю за виконанням вказаних правил, норм і процедур у вигляді стимулів та обмежень для тих суб'єктів, чия діяльність відповідає чи не відповідає прийнятним нормам і правилам. Вказане доповнення, з нашого погляду, дозволяє акцентувати увагу на можливості практичного використання інституціонального середовища та його елементів для забезпечення потреб розвитку суспільства.

Ще одним підходом до аналізу сутності інституціонального середовища виступає аналіз сфер суспільної системи і відповідний поділ інститутів на групи залежно від типу відносин, що склалися між суб'єктами зазначеної сфери чи системи, або відповідно до функцій, які вона виконує. Відоме визначення інституціонального середовища Д. Нортона передбачає вказаний контекст, адже інституціональне середовище суспільства містить фундаментальні політичні, соціальні, правові та економічні правила, які встановлюють основу для виробництва та розподілу, і організації повинні відповідати їм, якщо вони хочуть отримати підтримку та легітимність [1; 4]. П. ДіМаджіо, В. Скотт, Дж. Мейер, В. Рой та інші стверджують, що інституціональне середовище формує структуру політичних, соціальних та економічних стимулів і, таким чином, обмежує сферу стратегічного вибору, доступного окремим особам та організаціям [9; 15; 48]. Інші вчені збагатили цей підхід виділенням додаткових складових суспільної системи для характеристики інституціонального середовища: правових, соціокультурних, фінансових, психологічних, демографічних тощо.

Так, в науковій літературі зустрічаються варіанти поділу інституціонального середовища на такі елементи:

- інститути прав власності, регуляторні інститути, інститути державного сектору та правові інститути як «основні інститути» або «надбудови» інституціонального середовища країни [45];

- економічні, фінансові, політичні, управлінські та демографічні інститути [49];

- економічні, політичні, регуляторні, нормативні інститути, адміністративні, культурно-когнітивні, демографічні інститути та інститути знань [50; 51];

- креативна освіта, інноваційні дослідження, правові інституції та фінансові правила, які функціонують разом, щоб забезпечити високодинамічну та інноваційну економіку [52];

- регуляторні, економічні, соціальні та політичні інститути суспільства, що чітко визначені та сприятливі для бізнес-організацій, як це спостерігається в розвинених/західних країнах [53];

- культурні, соціальні, політичні та економічні елементи як детермінанти підприємництва [54];

- політика, фінанси, економіка, демографія, адміністрація, культура, знання, глобальне зв'язок і географія [55];

– загальні (домінуюча ідея або думка у суспільстві; історичний розвиток суспільства); соціальні та психологічні; політичні; економічні [56];

– набір політичних, економічних, соціальних та юридичних (законних) угод, що встановлюють основу для виробництва та обміну [57, с. 283];

– правові інституції, соціокультурні, економічні, освітні, політичні, соціальні, інноваційні [58];

– ринкова конкуренція, правовий рівень, інституційний реформи та урядове управління [59];

– природа економічної та правової систем та рівні економічного та політичного ризику [60].

Висновки. Як бачимо, в сучасні науковій літературі існує безліч підходів щодо визначення сутності та складових категорії «інституціональне середовище», які передбачають виділення в ній родового поняття інституту, визначення форм інститутів, їх походження, механізмів дії та сфер прояву. Оскільки можна погодитися з тим, що інституціональне середовище – це сукупність інститутів в межах певної системи та елементів, що впливають на її розвиток в межах цілісної суспільної системи, тобто інститутів суміжних систем, що розглядаються в тісному поєднанні й взаємовпливі, підсумовуючи вищерозглянуті підходи, можна надати наступне визначення вказаного поняття: інституціональне середовище – це сукупність основних економічних, політико-правових, соціальних, соціокультурних, екологічних та інноваційних інститутів, тобто формальних і неформальних правил, норм, процедур, обмежень, переконань та звичаїв, що пролягають в ціннісно-когнітивній, нормативно-правовій і регуляторній площині, та які в спільній взаємодії визначають вектор соціально-економічного розвитку суспільства.

Перспективою подальших досліджень може стати визначення функцій та ролі інституціонального середовища в забезпеченні цілей соціально-економічного розвитку суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Davis, L., North, D. (1971) *Institutional Change and American Economic Growth*. Cambridge.
- North, D., Thomas, R. (1973) *The Rise of the Western World: A New Economic History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- North, D. (1986) *Institutions, economic growth and freedom: An historical introduction*. Washington Univ., St. Louis.
- North, D. (1990) *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- North, D.C. (1991) *Institutions*. *Journal of Economic Perspectives*, 5 (1), 97–112.
- North, D.C. (1993) *Institutions and Credible Commitment*. *Journal of Institutional & Theoretical Economics*, 149, 11–23.
- North, D.C. (1997) *The Contribution of the New Institutional Economics to an Understanding of the Transition Problem*. WIDER Annual Lectures.
- Scott, W.R. (1987) *The adolescence of Neo-Institutionalism*. *Administrative Science Quarterly*, 32 (4), 493–511.
- Scott, W.R., Meyer, J.W. (1991) *The organization of societal sectors: Propositions and early evidence*. In W.W. Powell, P.J. DiMaggio (Eds.), *New institutionalism in organizational analysis* (pp. 108–140) Chicago: University of Chicago Press.
- Scott, W.R. (1995) *Institutions and Organizations*. Sage Publications, Inc., Thousand Oaks.
- Scott, W.R. (2008) *Institutions and organizations: Ideas and interests*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Henisz, W.J., Levitt, R.E., Scott, W.R. (2012) *Toward a unified theory of project governance: Economic, sociological, and psychological supports for relational contracting*. *Engineering Project Organization Journal*, 2, 37–55.
- DiMaggio, P.J., Powell, W.W. (1983) *The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields*. *American Sociological Review*, 48, 147–160.
- DiMaggio, P.J. (1983) *State expansion and the structuration of organizational fields*. In *Organizational Theory and Public Policy*, ed. R. Hall, R. Quinn. Beverly Hills: Sage.
- DiMaggio, P.J., Powell, W.W. (1991) *Introduction*. In W.W. Powell, P.J. DiMaggio (Eds.), *The new institutionalism in organizational analysis* (pp. 1–38) Chicago: University of Chicago Press.
- Meyer, J., Rowan, B. (1977) *Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony*. *American Journal of Sociology*, 87, 340–363.
- Ostrom, E. (1990) *Governing the Commons. The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.
- Schumpeter, J.A. (1934) *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*, New Brunswick.
- Thomas, G.M., Meyer, J.W., Ramirez, F., Boli, J. (1987) *Institutional Structure: Constituting State, Society, and the Individual*. Newbury Park, Calif: Sage. In press Thomas et al.
- Brewer, M.B. (1981) *Ethnocentrism and its role in interpersonal trust*. In *Scientific inquiry and the Social Sciences*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Kramer, R.M., Brewer, M.B. (1984) *Effects of group identity on resource use in a simulated commons dilemma*. *Pers. Soc. Psychol.*, 46: 1044–57.
- Messick, D.M., Wilke, H., Brewer, M.B. (1983) *Individual adaptations and structural change as solutions to social dilemmas*. *J. Pers. Soc. Psychol.*, 44, 294–309.
- Yamagishi, T. (1986) *The structural goal! Expectation theory of cooperation in social dilemmas*. In *Advances in Group Processes: Theory and Research*, Greenwich, Conn: JAI.
- Levi, M. (1981) *The predatory theory of rule*. *Polito Soc.*, 10, 431–650.

25. Lawrence, T.B., Hardy, C., Phillips, N. (2002) Institutional effects of inter-organizational collaboration: The emergence of proto-institutions. *Academy of Management Journal*, 45, 281–290.
26. Baumol, W.J., Litan, R.E., Schramm, C.J. (2009) Good capitalism, bad capitalism, and the economics of growth and prosperity. New Haven, CT: Yale University Press.
27. Opara, M., Elloumi, F., Okafor O., Warsame, H. (2017) Effects of the institutional environment on public-private partnership (P3) projects: Evidence from Canada. *Accounting Forum*.
28. Skowronek, S. (1982) *Building a New American State*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
29. Williamson, O.E. (1975) *Markets and Hierarchies*. New York: Free Press Padgett, J.F. 1981. Hierarchy and ecological control in federal budgetary decision-making, 87, 75–129.
30. Akerlof, G.A. (1980) The economics of social customs, of which unemployment may be one consequence. *Q. J. Econ.*, 95, 749–759.
31. Bonchek, M.S., Shepsle, K.A. (1996) *Analyzing politics: Rationality, behavior and institutions*. New York: W.W. Norton & Co.
32. Jepperson, R. (1991) Institutions, institutional effects, and institutionalism. In W.W. Powell, P.J. DiMaggio (Eds.) *The new institutionalism in organizational analysis* (pp. 143–163) Chicago: University of Chicago Press.
33. Keim, G. (2003) Nongovernmental organizations and business-government relations: the importance of institutions. *Globalization and NGOs: Transforming Business, Governments, and Society*. Westport, CT: Praeger.
34. De Soto, H. (2000) *The Mystery of Capital: Why Capitalism Triumphs in the West and Fails Everywhere Else*. Basic Books.
35. Eggertsson, T. (1996) *A note on the economics of institutions*. Cambridge: Cambridge University Press.
36. Winch, G. (2010) *Managing construction projects*. Wiley-Blackwell.
37. Stephen, F., Urbano, D., Hemmen, S. (2005) The impact of institutions on entrepreneurial activity. *Managerial and Decision Economics*, 26, 413–419.
38. Díaz-Casero, J.C., Ferreira, J.J., Mogollón, R.H., Raposoe, M.L. (2012) Influence of institutional environment on entrepreneurial intention: a comparative study of two countries university students. *Int Entrep Manag J.*, 8, 55–74.
39. Djankov, S., Glaeser, E.L., La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A. (2003) *The New Comparative Economics*, NBER Working Papers Series.
40. Ring, P.S., Van de Ven, A.H. (1994) Developmental processes of cooperative inter-organizational relationships. *Academy of Management Review*, 19(1), 90–118.
41. Makino, S., Isobe, T., Chan, C.M. (2004) Does country matter? *Strategic Management Journal*, 25(10), 1027–1043.
42. Meyer, K.E., Peng, M.W. (2005) Probing theoretically into Central and Eastern Europe: Transactions, resources, and institutions. *Journal of International Business Studies*, 36, 600–621.
43. Oliver, C. (1997) Sustainable competitive advantage: Combining institutional and resourcebased views. *Strategic Management Journal*, 18(9), 697–713.
44. Meng, L. (2021) Research on the Impact of Institutional Environment and Corporate Governance on Enterprise Performance and Competitive Advantage Based on Big Data Analysis. *Journal of Physics: Conference Series*, 1992 (2021), 022108.
45. Toatu, T. (2004) Getting the institutional environment right for investment and growth in the Pacific. *Pacific Economic Bulletin*, 19 (2), 75–86.
46. Kostova, T. (1996) Success of the transnational transfer of organizational practices within multinational companies. Ph.D. dissertation, University of Minnesota, Minneapolis, MN.
47. Bae, J.-H., Salomon, R. (2010) Institutional Distance in International Business Research. *Advances in international management: the past, present and future of international business and management*, 23. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1591129
48. Roy, W.G. (1997) *Socializing capital: The rise of the large industrial corporation in America*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
49. Berry, H., Guile, M.F., Zhou, N. (2010) An Institutional Approach to Cross-National Distance. *Journal of International Business Studies*, 41, 1460–1480.
50. Xu, K., Hitt, M.A., Brock, D., Pisano, V., Huang, L.S. (2021) A country institutional environments and international strategy: A review and analysis of the research. *Journal of International Management*, 27, 100811.
51. Ghemawat, P. (2001) Distance Still Matters: The Hard Reality of Global Expansion. *Harvard Business Review*, 79, 137–147.
52. Eesley, Ch., Zhou, L. (2014) The Institutional Environment for U.S. Economic Innovation. *Stanford Center for International Development*, 502, 1–32.
53. Visser, W. (2008) *Corporate social responsibility in developing economies*. Oxford: Oxford University Press.
54. Veciana, J.M., Aponte, M., Urbano, D. (2002) Institutions and support programmes for entrepreneurship: A two countries comparison. San Juan: International Council for Small Business, 47th World Conference.
55. Kostova, T., Beugelsdijk, S., Scott, W., Kunst, V., Chua, Ch.H., van Essen, M. (2019) The construct of institutional distance through the lens of different institutional perspectives: Review, analysis, and recommendations. *Journal of International Business Studies, Academy of International Business*.
56. Piech, K. (2003) *Economic Policy and Growth of Central and East European Countries*. London, University College London.
57. Oxley, J.E. (1999) Institutional environment and the mechanism of governance: The impact of intellectual property protection on the structure of inter-firm alliances. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 38, 283–309.
58. Thelen, K. (2004) *How Institutions Evolve. The Political Economy of Skills in Germany, Britain, the United States, and Japan*. Cambridge University Press.
59. Du, Z. (2018) A Literature Review on Institutional Environment and Technological Innovation. *American Journal of Industrial and Business Management*, 8, 1941–1950.
60. Dickson, P.H., Weaver, K.M., Vozikis, G.S. (2013) The Impact of the Institutional Environment on SME Internationalization: An Assessment of the Environmental Assumptions of Emerging Integrated Models of Internationalization. *Journal of Applied Business and Economics*, 15(3), 43–55.